

Fund & Fortidsminder Registreringspraksis

M U ^S ■ E U M
S A L L I N G

ARKÆOLOGI

Retningslinjer for registrering i Fund & Fortidsminder

Museum Salling – arkæologi

Denne registreringspraksis beskriver, hvordan Museum Salling i det daglige arbejder med registrering i Fund & Fortidsminder (F&F). Formålet er at sikre en ensartet og genkendelig praksis på tværs af medarbejdere og sagstyper, så data kan bruges effektivt i sagsbehandling, forskning og formidling.

Praksis skal læses sammen med officielle vejledning.

1. Lovgrundlag og ansvar

Arkæologiske fund og undersøgelser skal indberettes til centrale registre og stilles til rådighed for offentligheden, jf. museumslovens §§ 14 og 39. Det sker i praksis ved registrering i Fund & Fortidsminder og SARA.

Slots- og Kulturstyrelsen er dataansvarlig for F&F. Museum Salling er dataansvarlig for de registreringer, museet foretager inden for sit arkæologiske ansvarsområde. Museet:

- opretter og opdaterer kulturhistoriske lokaliteter
- registrerer begivenheder, anlæg, datering og digital dokumentation

- sikrer, at registreringer følger de nationale retningslinjer og kan genbruges af andre.
-

2. Overordnede principper

- **En sag – én lokalitet (som udgangspunkt)**
Hvor det er fagligt rimeligt, tilstræbes det, at en sammenhængende undersøgelse registreres på én lokalitet med flere anlæg og evt. flere arealer – ikke som mange små lokaliteter.
 - **Genbrug frem for dublet**
Findes der i forvejen en relevant lokalitet, knyttes nye begivenheder/anlæg til denne frem for at oprette en ny.
 - **Tydelig sammenhæng mellem F&F og SARA**
Journalnummer, beretningsnavn og korttitler anvendes så ens som muligt i begge systemer.
 - **Minimumsregistrering overholdes altid**
Ingen sag afsluttes uden lokalitet, begivenheder, anlæg og digital dokumentation på et minimumsniveau.
-

3. Hvornår opretter der ny lokalitet?

Museet opretter ny lokalitet, når:

- der findes arkæologiske anlæg/fund på et sted, hvor der ikke i forvejen er en lokalitet,

- et nyt projekt ligger i betydelig afstand (typisk > 100 m) fra eksisterende lokalitet, selv om perioden er den samme,
- et fundsted (fx detektorfund) ligger klart adskilt fra kendte lokaliteter,
- der er behov for at registrere en antikvarisk/geologisk undersøgelse som *ikke-kulturhistorisk lokalitet*.

Museet knytter nye begivenheder til eksisterende lokalitet, når:

- et nyt projekt ligger inden for eller direkte op til et allerede afgrænset undersøgelsesområde,
- der er tale om supplerende undersøgelser på en kendt lokalitet (fx etape 2, ny vejføring, kloak i samme område),
- der indleveres nye fund (fx danefæ) fra et allerede registreret fundområde.

I tvivlstilfælde drøfter sagsbehandler og registrator/inspektør, om der er tale om en udbygning af en eksisterende lokalitet eller et nyt fundsted.

3. Journalnummer og navngivning

3.1 Journalnummer

- Alle begivenheder på en lokalitet tilknyttes ét aktivt journalnummer.
- Skifter sagen journalnummer (fx ved overførsel til ny journalrække), oprettes ny begivenhed med det nye nummer; de gamle begivenheder bevarer det oprindelige nummer.

3.2 Beretningsnavn / lokalitetsnavn

- I F&F anvendes som standard "Stednavn, kompasretning", fx
 - "Kragelund N"
 - "Rødding Øst"
- Beretningsnavn og lokalitetsnavn samordnes, så de let kan genkendes på tværs af F&F, SARA og beretninger.
- Hvor der findes et stærkt lokalt navn (fx "Højbjerg"), bevares dette som primært stednavn.
- Hvis der er behov for at skelne på adresse niveau medtages husnummer (fx Kragevej 6).

4. Praksis pr. sagstype

4.1 Bygherrebetalt forundersøgelse og udgravning

Begivenheder:

- Sagsbehandling og planlægning - planlagt byggeri/anlæg
- Museal forundersøgelse
- Museal undersøgelse (hvis relevant)

Registreringsniveau:

- Lokalitetspunkt og undersøgelsesareal(er) som polygon(er)
- Anlæg efter perioder og typer (huse, grave, gruber, grøfter, enkeltfund m.v.)
- Fælles anlægstyper for hver periode, ikke ét anlæg pr. stolpehul.
- Digital dokumentation: beretning og lister.

4.2 Interne undersøgelser, Besigtigelse og overvågning

- Hvis intet arkæologisk konstateres, oprettes eller opdateres lokalitet med begivenheden "Museal – Museal besigtigelse" og kort fritekst ("Ingen væsentlige fortidsminder i de besigtigede områder/arealer"). Sagen ændres til Ikke-kulturhistorisk.
- Ved mindre fund (enkelt grube, få stolpehuller) oprettes anlæg med bred datering og evt. generelt anlægstypevalg, men ingen detaljeret struktur (ingen stedfæstede enkelt-huller). Ingen bredde dateringer (fx oldtid).

4.3 Detektor- og borgerfund

- Der oprettes (eller opdateres) en lokalitet for det aktuelle fundområde.
- Begivenhed: "Privat detektorbrug".
- Anlæg: Enkeltfund, evt. møntfund, med datering efter fundet. Disse opdateres hvis et fund erklæres dannede af National Museet.
- Digital dokumentation: evt. Foto.

4.4 Ældre sager og efterregistrering

Ved efterregistrering af ældre undersøgelser (især før-digitale):

- Der oprettes lokalitet(er) på baggrund af beretning og tilgængelige kort.
- Der registreres anlæg i samlede grupper pr. periode (fx "mindst 10 huse og talrige gruber fra yngre germansk jernalder").

- Det er vigtigere at få korrekt beliggenhed, datering og typologi end detaljeret antal.
- Digital dokumentation: Tilgængelig beretning eller der skrives et beretningsnotat på baggrund af museets materiale.

5. Minimumsregistrering pr. sag

Som absolut minimum registrerer Museum Salling for hver arkæologisk sag:

1. Lokalitet

- Rigtigt afsat punkt (UTM32/Euref89)
- Mindst ét stednavn med korrekt stednavnetype.

2. Begivenheder

- Forløb, der viser:
 - hvorfor sagen opstod (årsag)
 - hvilket feltarbejde der er udført
 - hvilket resultat der kom ud af det.

3. Anlæg

- Mindst én anlægstype med datering, hvis der er arkæologiske fund.

4. Lokalitetstype

- Sikre at rette lokalitetstyper bruges. Ved "tomme undersøgelser" sættes dennes til Ikke-kulturhistorisk.

4. Digital dokumentation

- Mindst én beretning/rapport eller et beretningsnotat, hvis der ikke er foretaget egentlig undersøgelse.

En sag anses ikke for registreringsmæssigt afsluttet, før disse fire punkter er opfyldt.

6. Fritekst – stil og indhold

Museet bruger fritekst, hvor det er nødvendigt, men kort og præcist:

- Fritekst til begivenheder beskriver:
 - forløb og årsag ("Forundersøgelse for nyt solcelleanlæg...")
 - hovedresultat ("Påvistes flere huse fra yngre germansk jernalder...").
- Lange fortælletekster undgås; detaljer hører hjemme i beretningen.

Internt sigter vi efter, at fritekster kan læses som korte, sagsorienterede resuméer, ikke som fulde rapporter.

7. GIS og arealer – praktisk brug

- **Undersøgelsesarealer** tegnes som polygoner rundt om de faktisk af-rømmede/undersøgte områder.
- **Lokalitetens udbredelse** tegnes, når det er muligt, som særskilt polygon (fx udstrækningen af bopladsen), hvis den er anderledes end undersøgelsesarealet.

- Mindre justeringer af polygoner foretages løbende, når ny viden kommer til – især ved gentagne undersøgelser samme sted.
- Ved usikker udbredelse tegnes et konservativt areal (det, vi er sikre på), ikke et gæt på største mulige udbredelse.

8. Ansvar og arbejdsgang internt

- **Udgravningsleder** har ansvar for, at nødvendige data (kort, lister over anlægstyper, perioder, koordinater m.v.) afleveres til registrator sammen med beretningen.
- **Registrator/Museumsinspektør** har ansvar for den faktiske registrering i F&F og for at overholde minimumsregistreringen.
- **Teamleder** har ansvar for faglig kvalitetssikring ved større og/eller komplekse sager og for stikprøvekontrol af registreringer.

Museet tilstræber, at:

- sager med feltarbejde registreres i F&F senest i forbindelse med beretningens færdiggørelse, og
- der mindst én gang årligt gennemføres en kort intern gennemgang af nye registreringer for at justere praksis og fange fejl.

Disse retningslinjer er forlagt og godkendt af museets leder.

Dato: 15-12-2025 Per Lunde Lauridsen

QUICK GUIDE – Registreringspraksis i Fund & Fortidsminder

Museum Salling – Arkæologi

Ansvar

- Udgravningsleder: leverer data (beretning, kort, anlægslister m.v.) til registrator.
- Registrator/Museumsinspektør: udfører registrering i F&F og sikrer minimumsregistrering.
- Teamleder: faglig kvalitetssikring og stikprøvekontrol.
- Målsætning: F&F-registrering færdig senest når beretning færdiggøres.

1. Overordnede principper

- En sag = som udgangspunkt én lokalitet (med flere anlæg/arealer).
- Genbrug eksisterende lokalitet frem for at oprette dublet.
- F&F og SARA skal kunne spejle hinanden (journalnr., navne).
- Minimumsregistrering (lokalitet, begivenheder, anlæg, digital dok.) skal altid være opfyldt.

2. Hvornår ny lokalitet?

Opret ny lokalitet når:

- nyt fund/undersøgelse ligger, hvor der ingen lokalitet findes i forvejen.
- nyt fund/undersøgelse ligger klart adskilt (typisk >100 m) fra eksisterende lokalitet.
- der registreres en ren antikvarisk/geologisk undersøgelse (*ikke-kulturhistorisk lokalitet*).

Brug eksisterende lokalitet når:

- der er tale om supplerende undersøgelser i samme område.
- nye fund/danefæ kommer fra kendt fundområde.

3. Journalnummer og navne

- Alle begivenheder på en sag = samme journalnummer.
- Nyt journalnummer → ny begivenhed med nyt nr.

- Lokaltet-/beretningsnavn: “*Stednavn, kompasretning*” (fx “Rødding Øst”).
- Navngivning samordnes mellem F&F, SARA og beretning.

4. Sagstyper – kort praksis

Bygherrebetalt forundersøgelse/udgravning

- Begivenheder: planlagt byggeri/anlæg → museal forundersøgelse → museal undersøgelse.
- Anlæg: huse, grave, gruber osv. registreres i samlede typer pr. periode (ikke hvert stolpehul). Ingen bredde dateringer (fx oldtid).
- Polygoner for undersøgelsesareal(er) + evt. lokalitetsudbredelse.
- Digital dok.: beretning + kort (og evt. fotooversigt).

Besigtigelse og overvågning

- Ingen fund: begivenhed “Museal – Museal besigtigelse” + fritekst “Ingen væsentlige fortidsminder i de besigtigede områder/arealer”.
- Få anlæg: bred datering + generel anlægstype (fx “grube”); begrænset detaljegrad.

Detektor- og borgerfund

- Opret/opdater lokalitet for fundområde.
- Begivenhed: “privat detektorbrug” / “enkeltfund indleveret”.
- Anlæg: Enkeltfund (evt. møntfund) med datering.
- Digital dok.: evt. datering

Efterregistrering af ældre sager

- Opret lokalitet(er) ud fra beretning og kort.
- Anlæg i samlede grupper pr. periode (“min. 10 huse, talrige gruber...”).
- Fokus: korrekt beliggenhed, periode, anlægstyper – ikke perfektion i antal.
- Digital: Beretning el. beretningsnotat.

5. Minimumsregistrering pr. sag

1. Lokaltet

- Punkt i UTM32/Euref89 + mindst ét stednavn.

2. Begivenheder

- Viser både årsag (hvorfor sagen) og resultat (hvad fandt vi).

3. Anlæg

- Mindst én anlægstype med datering, hvis der er arkæologiske fund.

4. Lokalitetstyper

- Ved "tom undersøgelse" ændres denne til Ikke-kulturhistorisk.

5. Digital dokumentation

- Beretning/rapport eller kort bemærkning ved ikke-undersøgelse.

6. Fritekst – husk

- Til begivenheder: kort om forløb og hovedresultat.
- Til anlæg: kun det konkrete anlæg (antal, bevaring, særlige forhold, datering).
- Undgå lange historier – detaljer hører hjemme i beretningen.

7. GIS – arealer

- Tegn polygoner for undersøgte arealer og evt. særskilt for lokalitetsudbredelse.
- Justér polygoner, når ny viden kommer til (gentagne undersøgelser).
- Ved usikker udbredelse: tegn et sikkert, konservativt areal, ikke et gæt.